

Tardor 2015

Es poden considerar think tanks les fundacions dels partits polítics? ¹

Francesc Ponsa

@FPonsa

Director de l' [Observatori dels Think Tanks](#) i professor de la UPF

Els think tanks desenvolupen un paper essencial a l'hora de proposar i dissenyar polítiques públiques. Als Estats Units, aquestes organitzacions tenen un gran reconeixement. En canvi, a Europa, els partits polítics, més forts i institucionalitzats que els nord-americans, dificulten l'encaix dels laboratoris d'idees a l'esfera política. Gerald Baier y Herman Bakvis (2001) sostenen que és possible representar la relació entre think tanks i partits polítics des de la mínima dependència fins la màxima associació. Aquests autors argumenten que als Estats Units i Canadà els laboratoris d'idees gaudeixen d'un alt grau d'independència respecte els partits polítics. Per contra, països com Alemanya, Holanda o Espanya, els partits han constituït fundacions molt poderoses. Aquestes es consideren una derivació dels centres militants o advocacy tanks (Weaver, 1989:567) que tenen com a principal característica la defensa d'una determinada posició ideològica i els valors concrets d'una formació política.

Per raons de cultura política, les fundacions amb dependència orgànica dels partits polítics s'han convertit en una de les tipologies predominants del model de think tanks espanyol i, per extensió, català. La creació l'any 1994 d'una subvenció específica per part de l'Estat per a aquest tipus d'organitzacions en funció del nombre d'escons assolits pel partit mare va suposar un "efecte creador" de fundacions (Xifra i Ponsa, 2009). Posteriorment, altres administracions també van crear subvencions seguint una motivació similar: el foment de la cultura democràtica.^[i] En el context de la cartel·lització de la política,^[ii] els partits que no comptaven amb una fundació la van constituir amb l'objectiu de beneficiar-se d'aquests ajuts. Tanmateix, aquest finançament permanent no s'ha traduït amb un major impacte i visibilitat de les fundacions. A excepció de la FAES (vinculada al Partit Popular i presidida per l'expresident espanyol, José María Aznar), cap altra fundació dependent d'un partit polític espanyol apareix al rànquing mundial de think tanks que elabora anualment la Universitat de Pennsylvania (McGann, 2014). Això s'explica per una sèrie de característiques definitòries de les fundacions dels partits polítics que dificulta que adoptin la missió essencial dels laboratoris d'idees.

Instrumentalització. Les fundacions dels partits han resultat portes de finançament indirecte de les respectives formacions polítiques (Ariño Ortiz, 2009: 9). En aquest sentit, s'han interpretat aquestes ajudes com una manera supletòria de comanditar uns partits polítics sobrefinançats. Un informe del Grup d'Estats contra la Corrupció (GRECO), pertanyent al Consell d'Europa, va traslladar el 2009 una sèrie de recomanacions a l'Estat espanyol amb relació a la poca transparència de les finances dels partits polítics. Una d'elles era l'absència d'informació sobre les fundacions dels partits. De la mateixa manera, el Tribunal de Comptes

s'ha queixat reiteradament de rebre dades parcials sobre els ingressos procedents de les fundacions dels partits polítics i de no poder creuar dades amb el Banc d'Espanya.

Influència limitada. Els estudis i publicacions de les fundacions dels partits polítics no aconsegueixen determinar l'agenda política i mediàtica i no assoleixen repercussió pública. Es prioritzen els continguts de caire històric, ideològic i propagandístic per sobre de les propostes d'estratègia política i electoral.

Manca estructura investigadora. A les plantilles de les fundacions no existeix el perfil de l'investigador o analista, figura molt estesa en els think tanks nord-americans, sinó que els membres acostumen a ser militants del partit centrats en tasques administratives. En relació amb això, la confecció de les plantilles es realitza en funció de si el partit mare té responsabilitats governamentals o no. En el cas de formar part del govern, se sobredimensionen les plantilles com a conseqüència dels ingressos provinents de les quotes que els càrrecs governamentals paguen a les fundacions dels partits. Si, en canvi, no formen part del govern —o a causa de l'impacte de la crisi econòmica—, han d'ajustar el nombre de treballadors.

Invisibilitat pública i mediàtica. Les fundacions dels partits són molt desconegudes per la ciutadania perquè no actuen com a veritables productores de coneixement. La seva presència mediàtica sovint respon a intents de desprestigiar el partit polític al qual estan vinculades i no a estratègies d'influència i de transmissió d'idees.

Inexistència de la “porta giratòria”. Les fundacions dels partits han esdevingut un lloc de retir digne per a persones que han gaudit de responsabilitats governamentals. Les fundacions dels partits no promocionen els seus investigadors i analistes —ja siguin interns o externs—, sinó que promocionen els dirigents polítics. La socialització en un partit és un pas previ a l'hora de fer carrera política a l'Administració. Es prioritza més la lleialtat a la cúpula del partit que l'expertesa i el coneixement. Així, la meritocràcia resideix en la disciplina i l'obediència.

Actuen com a think tanks?

Amb tot el que s'ha exposat, les fundacions dels partits polítics, tal com funcionen avui dia, no es poden considerar autèntics think tanks. Atribuir-los aquesta etiqueta o condició seria desmesurat. Això no vol dir que en el futur no puguin actuar com a veritables laboratoris d'idees. Però perquè això pugui passar han de canviar moltes coses com, per exemple, el rol que els confereixen els partits polítics, la incorporació d'analistes en detriment de càrrecs de partit, la relació merament financera entre fundació i formació política, o la seva reputació.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

ARIÑO ORTIZ, Gaspar (2009). *La Financiación de los Partidos Políticos*. Madrid: Foro de la Sociedad Civil.

BAIER, Gerald; BAKVIS, Herman (2001). "Think tanks and political parties: competitors or collaborators?". *ISUMA: Canadian Journal of Policy Research*, Vol. 2, num. 1, pp. 107-113.

McGANN, James (2015). *2014 Global Go To Think Tank Index Report*. Philadelphia: University of Pennsylvania.

WEAVER, Richard K. (1989). "The Changing World of Think tanks". *Political Science and Politics*, Vol. 22, num. 3, pp. 563-578.

XIFRA, Jordi; PONSÀ, Francesc (2009). *El marketing de las ideas. Los 'think tanks' en España y en el mundo*. Barcelona: Niberta. ISBN: 978-84-937007-8-2.

[i] L'Estat espanyol ha concedit des de la creació d'aquesta subvenció més de 63 milions d'euros per aprofundir aquesta via d'impuls democràtic, sense resultats aparents.

[ii] La cartellització, entre altres aspectes, es basa en la professionalització i el reforçament dels aparells directius dels partits polítics i en el predomini de fons públics en el seu finançament. Des d'aquesta perspectiva, els partits polítics estan plenament assentats en les institucions i presenten una clara dependència dels ingressos públics.

